

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

3 de Definitione iudicii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

iudicium dicitur, vnum & idem cum aliqua differentia appellatur iudicium nomine, & pars pro toto. Proinde de qua iudicium incipit ab ea parte edicti, quae de ius vocando est, §. si de pen. rem. litig. actiones, quarum causa in ius quis vocatur, quandoque dicuntur iudicia, ut in l. in bonafidei, l. 3. de usur. lib. 4. C. de iur. 3. l. mora, §. in bonafidei, eod. tit. in P. sepe in ius familiaris, com. dicit. fin. reg. in P. & in omnib. de iudic. P. & in criminibus publica iudicia, accusationes, ut in l. de publ. iudi. Et Theophilus refert, in §. 1. de act. quas Athenienses dicebant, eas a Romanis actiones vocari ab eo quod improbus & perfidos ad iudicia agamus. Et ut Budeus notat, in commen. ling. Graec. per sicutu generali nomine, dicebant item actionem, per nam, multam, & iudicium. Subinde quia & actionum & causarum fit discussio, licet contestatio, & alia media quibus peruenitur ad sententiam, iudicialis dicitur potestatis, l. propter an dum, C. de iudic. Quod voluit Iudorus, dum ait, in c. foris. de verb. sig. sic intellige c. sicut, sine, l. 2. q. 1. Iudicium esse, dum causa discutitur. Eius mentis & sunt quae de ordine iudiciorum traduntur, & tituli in principio, De iudicis, hac pertinet illa phrasae iuris, In iudicio comparere, c. 1. de iudic. in 6. in aliqua iudiciorum parte aliquid opponere, c. 1. de exce. in 6. l. 1. C. de iudic. & similes. In hac quoque significatione intelligenda glossa quae notat, in l. iudicium soluitur, in ver. iudicium, de iudic. P. iudicium non dicitur nisi fuerit contestata: & regula, Vbi coepum est iudicium, ibi finem accipere debere, Marc. in l. vbi coepum, 30. de iudic. P. Item secundum hanc mentem, res in iudicium non videtur deducta per solam citationem, ex Caelarum placitis, l. 1. de lit. cont. lib. 3. C. tit. 9. an h. offeratur, eod. tit. §. sancimus, de exhib. in auth. coll. §. tit. 7. Sic intelligendus & Paulus Iurisc. consultus, dum restituitur ad iudicium accepti tempore incipere respondit, l. restituere autem, 35. de verb. sign. P. hoc est, a lite contestata. Quando autem a vocatione in ius iudicium incipiat, & quando a litis contestatione videbis vberissime tractatum a Luca de Penna, in leg. hac lege desinimus, de proxim. factis, in l. 1. C. §. Postremo, l. iudicium dicitur res iudicata, seu sententia prolata per iudicem, qui fuerit praest. cognitioni, ut in l. de quare, 74. §. fin. de iudic. P. Inter stipulantes, 83. §. 1. de verb. oblig. Iudicium dicitur hoc aut sententiam, vocat iustitiam, in c. foris. de verb. sig. Hic vltimus actus Theatri forensis est, & vere perfectum iudicium, quod suis partibus constat, principio, medio, & fine, de quo nobis futura tractatio.

De Definitione Iudicii.

C A P. 3.

- 1 Iudicii finitio traditur.
- 2 Leges sequenda in iudiciis, non hominum voluntates.
- 3 Iudicium quomodo actus legitimus.
- 4 Iudex sine iurisdictione non est legitimus.
- 5 Iudicis munus vim habet cogentem, & auctoritatem publicam.

Quod fit iudicium, varie apud diuersos disputatur interpretes, & maxime a Venulino in 2. parte Speculi, qui improbat aliorum finitionibus, definit, iudicium esse iustitiae administrationem, quae fit a iudice in causa proposita coram eo Raynaldus Corfius illa reiecit, & ait, lib. 3. indagatio iur. civil. c. 1. esse alieni iuris obsecuti per legitimos tramites explicationem. Aliam Vocantius a Vacuna adfert definitionem, lib. 1. noua. declarat. iur. civil. c. 2. nu. 4. & lib. 5. c. 67. vt sit iusti & iniusti diuicatio. Omitto harum finitionum censuram: notat enim qui sciunt finitionis legitimae loco est, & qui iudiciorum nouerint substantiam, genus & differentias desiderari, neue latius vel angustius concepiatur definitionis definitio, l. 1. §. dolum, de dolo, l. 1. Nostra haec erit: Iudicium est actus legitimus, coram eo, vel per eum qui iurisdictionem habet factus, vel ad eius iurisdictionis ordinem pertinens, vt eius officio controuersia finem accipiat. Actus legitimus generis loco est. Si quidem actus legitimus est, qui a lege aliqua probatur, & secundum leges fit, l. legitima, de pact. P. l. 1. de condit. ex leg. P. Et proinde plura, quam iudicium continet.

Hic tamen inter legitimos actus est, quia non potest dici iudicium, nisi secundum leges fiat, l. nemo, de sent. & interlo. omn. iud. C. de sent. ex breui. recit. C. cum simi. Et magistratus tunc recte administrant temp. publ. si leges sequantur. Qui enim vult legem dominari, vult praesse Deum & leges: qui autem ex hominis arbitrio vult regnare, facillimum bellum addit, vt scribit Aristoteles. Quamquam sciam ab eo que situm d. ligentissime, Aristot. 3. Politic. vtilissime fit virum optimam, quam legem optinam imperare. Verius & puto, leges potius optimis consulationibus stabilitas, sequendas: vt in ex. lib. 5. q. 1. am mutabiles

hominum voluntates. Vt Plato quoque recte putat, interitum Reipub. imminere, cum non leges magistratibus, sed magistratus legibus imperant.

Actus iudicii secundum leges erit, si personae saltem tres adfuerint actoris, iudicis, rei, quas leges desiderant, l. Iulianus, in 2. & l. inter litigantes, de iudi. in P. l. ne quis in sua cau. iudi. C. vel aliz, quae istis vt appendices accedunt, vt procuratores, aduocati, testes, amanuenses, & similes. Item si reliqua, quae leges mandant, iudices exsequantur, quae ex sequentibus quae sint cognoscantur.

Subinde finitio meminit de iurisdictione eius, coram quo fit iudicium. Nam qui neque iurisdictione praest. neque est a principe aliqua praedictus potestate, neque ab eo qui ius dandorum iudicium habet datus est, nec ex compromisso sumtus, vel si ex aliqua lege non est confirmatus, iudex esse non potest, l. qui neg, 87. de iudic. in P. l. 1. C. qui pro sua iurisd. iud. dare daret poss. potestas quippe publica exigitur vt a iis, quae per officium seu magistratu, vt per instrumentum operatur.

Quippe iudicare munus publicum est, l. quippe iudicare, de 5 iudi. P. l. filiusfam. de iis qui sunt sui vel alio iur. P. l. 1. §. huius studii, de insti. & iur. §. huius studii eod. apud. Inst. l. potestatis, de verb. sign. & vim habet cogentem, l. a quissimum, de usufru. P. l. qui restitueret, de rei vindic. P. l. huiusmodi, §. si de leg. 1. vt lege duo decim tabularum quoque docetur, Magistratus non obsiderentur & nocuum vicium, multa, vinculis, verbis, corrento, nisi par maior ve potestati prohibessit, Cic. 3. de leg. b. Vt ea interfit Reipub. sententias iudicium mandari executioni, propter auctoritatem rerum iudicatarum, ne illustria sint earum edicta, l. seruo inuisa, §. cum praetor, ad Treb. P. l. fin. ne quid in lo. pub. l. si praetor, 75. de iudi. P. Quintilia. 5. Insti. c. 1. Cic. pro Clue. Sic cum inter Aricinos & Ardeates populus Romanus iudicasset de agro ambiguo apud Senatum quarentibus Ardeatibus de iudicium iniquitate, is censuit, quod semela populo Romano factum iudicatumve fuisset, salua eius maiestate, rescindi non posse, Linius, lib. 3. §. 4. Decad. 1. Et Plato auctoritate Ciceroe, 3. de legib. e genere Titulum eos existimat, qui, vt illi celestibus, adueriantur magistratibus. Sed haec tenus de finitione iudicii, in qua continetur iudex, vt causa efficiens iudicii: iurisdictione tantquam ars per quam efficit: officium, veluti potestatis concessae instrumentum: finis, litis decisio. De diuisione autem pauca subiiciamus.

De Diuisione Iudicii.

C A P. 4.

- 1 Iudiciorum species sunt plures, vt diuinum & humanum.
- 2 Iudicia Dei vera, de occultis, & alia quam humana, eaq. publica & priuata, nu. 3.
- 3 Purgatio vngaris, an inter iudicia diuina annumeranda.
- 4 Sortium iudicium ad permittum.
- 5 Iudicium humanum quomodo diuinum quoque dici possit.
- 6 Iudicium humani diuisio in publicum & priuatum, & quid utrumque vno & alio modo, nu. 8. & 10.
- 7 Arbitros eligere vel accipere, qui in Gallia coguntur.
- 8 Iudiciorum 3. diuisio, in ecclesiastica, & secularia, & quae illa.
- 9 Iudices ordinarij de rebus suis fori ecclesiastici, sunt episcopi, & alij ex privilegio, quorum iurisdictionem clericus non potest usurare.
- 10 Sacerdotes iudicasse, & habuisse iurisdictionem etiam inter gentes probatur.
- 11 Causae quaedam in utroque foro spiritali & temporalis tractari possunt.

Itali seu inscriptiones de iudiciis plurali conceptae numero, nos admonent formas seu species iudiciorum plures esse. Proinde eas recensere ea qua potero breuitate, vt facilius sit instituta tractatio. Prior & summa iudiciorum diuisio, in diuina & humana est iudicia, de vtroque meminit §. si miles rusticum, de pace ten. & eius violato in vrb. feud. Si omnia, inquit Anacletus, in hoc seculo vindicata essent, diuina iudicia locum non haberent, c. si omnia, 6. q. 1. Diuinum iudicium proprie est, quod Deus sine ministerio hominis constituit, in hoc vel in futuro post obitum seculo.

Haec iudicia vera, vt pote iudicis, quem nihil quod non sciat effigere potest, iustificata per semetipsa, & de secretis quae hominibus non apparent, c. 2. de clandest. desp. quae ideo ad solum tribunal eius referuntur, & temere ab hominibus usurpantur, vt non possint ex suspitione humana cōdemnari examine, q. Dominus suo referuat iudicio, c. si quādoq. a sacerdotib. 15. q. 6. c. nomen presbyteri, 2. q. 1. Et ipse idiplum laeuit, nolite iudicare, videlicet de occultis: